
U kennen, uit en tot U leven

C. van Atten

Efeze 4:20: ‘Maar gij geheel anders, gij hebt Christus leren kennen.’

In dit gedeelte, Efez.4:17-32, heeft de apostel het over het leven van de christenen. Nadat hij eerst heeft gesproken over wát de gemeente van Christus is, het geheim van de kerk van Christus, vervolgt hij zijn brief en schrijft hij over hóe christenen hebben te leven. Hij zet dat af tegen hoe heidenen leven, en gebruikt daarbij zeer scherpe en afkeurende bewoordingen. Je zult voorzichtig dienen te zijn met het plakken van deze bewoordingen op alle niet-gelovigen; de apostel deed dat in zijn tijd ook niet, zegt zelfs dat mensen die de wet niet kennen toch doen wat de wet gebiedt. Dat neemt niet weg dat toen en nu dingen voorkomen die het daglicht absoluut niet kunnen verdragen. Paulus is zich er kennelijk van bewust dat ze ook in de christelijke gemeente voor kunnen komen en wie ogen en oren open heeft kan de dingen tegenwoordig zonder enige moeite aanwijzen en weten dat ze gebeuren. In dit gedeelte dat gaat over het grote verschil tussen het oude en het nieuwe leven, de oude en de nieuwe mens, moet het overigens opvallen dat er nogal wat begrippen gebruikt worden die in eerste instantie met het verstand, het denken te maken hebben. Paulus spreekt als het gaat over heidens leven over: de ijdelheid van hun *denken* (*nous*), verduisterd in hun *verstand*, de *onwetendheid* die in hen heerst. Wij zouden wellicht heel andere woorden gebruiken, woorden die te maken hebben met de wil, het gevoel, emoties of driften, waardoor mensen zich laten meeslepen, maar Paulus wijst op verstand en denken. Hij doet dat vaker. Geweten heeft het nodige met weten te maken.

Hetzelfde is te zeggen over de aanduiding van het nieuwe leven; er wordt gesproken over: Christus *leren kennen*, gij hebt van Hem gehoord en zijt in Hem *onderwezen*, gelijk dit de *waarheid* is in Jezus, verjongd door de geest van uw *denken* (*nous*)! In zijn Brief aan de Romeinen heeft hij het over: wordt hervormd door de vernieuwing van uw *denken*. En ook al is het zo dat de Griekse woorden een breder betekenispectrum hebben dan het puur rationele, het is niet zomaar dat Paulus hier juist en allereerst de dimensie van het verstand en het denken aanboort als het gaat over de diepste levensoriëntatie van de mens. Ook daarvan moet gezegd worden, in onze cultuur gebruikt men als het gaat over geloof en godsdienst woorden die in een heel ander taalveld liggen, het gebied van gevoel, gevoelens, ervaring. Overigens komen we dat laatste wel en

vaak in de Schriften tegen. We hoeven niet zo ver te gaan als ooit werd opgemerkt: alles is gevoel, maar gevoel is niet alles, maar we zullen ervan overtuigd zijn dat we in de Schriften dingen tegenkomen die alles met gevoel, emotie en ervaring te maken hebben. We kunnen daarbij denken aan wat Paulus beschrijft in II Kor. 12 over zijn wegvoering tot in de derde hemel waarbij hij onuitsprekelijke woorden heeft gehoord. Het is voor ons welhaast onmogelijk erachter te komen wat dat precies geweest is, een ervaring was het wel. Als de apostel schrijft dat de liefde Gods is uitgestort in onze harten, kan dat nauwelijks buiten het gevoel omgegaan zijn. In het christelijk geloof gaat het om ‘*heel de mens*’.

Ook al beseffen we dat terdege, toch zullen we de woordkeuze van Paulus niet zomaar even terzijde mogen stellen. De levensoriëntatie van een mens heeft blijkens de Schriften veel te maken met verstand, met weten, met kennis, met denken. Dat hangt samen met het gegeven, dat het in het christelijk geloof allereerst gaat om openbaring, om wat God zegt! Het geloof is uit het gehoor en horen doe je allereerst met je hoofd en het komt dan in het hoofd. Waarbij het dan bij Gods openbaring wel helemaal van levensbelang is dat het niet het ene oor in en het andere oor weer uitgaat. Eén van de bedoelingen van het belangrijkste leerboek in kerken die behoren tot de gereformeerde traditie, de Heidelberger Catechismus, is dat er iets geweten wordt! “Waaruit weet gij dat?”, vraagt de Heidelberger Catechismus meer dan eens. Daarom vinden we in de kerk van Christus leren belangrijk. Daarom vinden we in de kerk van Christus (goede) theologie belangrijk. Daarom vinden we in de kerk van Christus catechese belangrijk. Daarom vinden we in de kerk van Christus leerkringen en leergroepen belangrijk. In het geloof spelen verstand en denken een belangrijke rol. Maar het gaat toch om: geloven als een kind? Ja, zeker, we moeten worden als een kind, wat niet betekent dat we moeten blijven als een kind. Ook daar zegt Paulus behartigenswaardige woorden over, en in dezelfde brief aan de Efeziërs: ‘totdat wij allen de eenheid des geloofs en der volle kennis (!) van de Zoon Gods bereikt hebben, de mannelijke rijpheid, de maat van de wasdom der volheid van Christus’. Ook al zijn er grenzen gesteld aan dat verstand en ook dat moet de theologie weten: Paulus weet ervan wanneer hij schrijft over het geheim van Israel: “O diepte van rijkdom en van kennis Gods, hoe ondoorgrondelijk zijn Zijn beschikkingen, en hoe onnaspeurlijk Zijn wegen. Want wie heeft de zin (*nous!*) des Heren gekend...?

Overigens wordt juist hier overduidelijk dat dit kennen niet zozeer is kennen van, maar kennen aan. Het nieuwe leven wordt niet zomaar aangeduid als ‘Christus leren kennen’, zo wordt het in de NBG-1951 vertaling aangeduid: ‘Gij geheel anders, gij hebt Christus leren kennen.’ De meeste vertalingen vertalen anders, het Grieks op de voet volgend: bijvoorbeeld de Statenvertaling: ‘doch

gij hebt Christus alzo niet geleerd.’ De NBV-2004 heeft bijna hetzelfde: ‘maar zo hebt u Christus niet leren kennen’. Het gaat om: Christus leren. Kernachtiger kan het niet gezegd worden. Het is een zeer bepaald leren en kennen. Ook als het gaat over onderwijs, over verstand, over horen, over leren, het gaat daarin niet om een iets, maar om een iemand. Iemand met een hoofdletter: Christus. Het gaat om de waarheid in Jezus. Dat heeft alles te maken met de inhoud van het bijbelse woord ‘kennen’. Het heeft een rijk betekenisveld. Ook bij ons is de betekenis trouwens niet smal. Als we zeggen: “We hebben betere dagen gekend” zit er in het woord ‘kennen’ ook iets van ervaren, beleven. Dat is in de Schriften nog veel meer het geval. De achtergrond van het Hebreeuwse woord voor kennis: *jada*, moet voortdurend op de voorgrond staan. Het gaat om Iemand kennen en gekend worden tot in het diepst van iemands bestaan. Het gaat bij het kennen van God dus niet om iets wat de waarheid verschaft, maar om iemand die de Waarheid is. Het gaat om wat Jezus zelf zo gezegd heeft: ‘Ik ben de weg en de waarheid en het leven.’ Bij alle denken, wijsheid, waarheid, onderwijs, kennis gaat het niet alleen óver Hem, maar ook en vooral óm Hem. God is een God die zich laat kennen.

Daarom is dit kennen verbonden aan de liefde. Het verstand is niet uitgeschakeld, maar de basis van dit kennen is de liefde. Dat geeft aan het kennen een bijzondere dimensie. Het bepaalt ook de structuur van die kennis, van dat leren: het gaat om leren kennen in de ontmoeting. En zoals een echte ontmoeting een mens verandert, zo is het zeker ook en nog veel meer bij de ontmoeting met de gekruisigde en opgestane Here het geval. Dat is een ontmoeting die een mens totaal verandert. Want in de Bijbel kan leren en kennen veel te maken hebben met ons hart, en dus ons leven. Daarom: in de Schriften is leren en kennen: veranderen. Dan valt er ook wel iets te zeggen voor de NBG-1951 vertaling van vs. 20: ‘Gij geheel anders, gij hebt Christus leren kennen.’ En om dat leerboekje toch nog maar weer even te noemen: dat is het doel van de Heidelberger Catechismus. Die is voortdurend aan het leren en onderwijzen, maar het gaat om een leren, een kennen waardoor een mens verandert, met hoofd en hart en handen. Het gaat om Christus leren! Het is treffend verwoord door Bonhoeffer, bij wie kennen, verstand, denken een belangrijke dimensie is van een gelovig leven, maar die bij alles ook is gaan beseffen dat het niet om iets gaat, maar om Iemand. Hij schrijft in een brief uit Finkenwalde: “Ik had al dikwijls gepreekt, ik had al veel van de kerk gezien, erover gesproken en gepreekt, en toch was ik nog steeds geen christen geworden. Ik smeed God dat dit nooit meer mag gebeuren. Daaruit heeft de Bijbel me bevrijd. Van toen af is alles anders geworden.”

Sindsdien ging het hem om Christus. Christus leren. Daar mag het bij ons om gaan. Zo leren we ook God de Vader kennen. Want Christus heeft Hem

doen kennen. Het Grieks van het Johannesevangelie gebruikt daarvoor zelfs het woord waarvan ons woord 'exegese' is afgeleid (*exegeomai*). Christus exegetiseert ons de Vader! Christus verklaart ons de Vader! Hij verklaart ons de Vader nader! Dat dit niet buiten de Geest om gaat, is overduidelijk. Zo leren, zo veranderen, en zo leven. Als nieuwe mensen. Met vallen en opstaan, absoluut, maar wel zo. Dat geldt zeker ook voor mensen die met theologie bezig zijn. Ook en juist dat mag mensen veranderen naar Christus toe en hen leren een ander, nieuw leven te leiden. Als dat niet gebeurt, is er van leren en kennen in de bijbelse zin van het woord geen sprake. En dus ook niet van theologie.